

Využití ICT pro rozvoj klíčových kompetencí

CZ.1.07/1.5.00/34.0448

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0448
Číslo materiálu	ICT- CJ2-2/20 Slova jednoznačná, mnohoznačná, synonyma, homonyma, antonyma
Název školy	Střední odborná škola elektrotechnická, Centrum odborné přípravy, Zvolenovská 537, Hluboká nad Vltavou
Autor	Mgr. Alena Kotulová
Tématický celek	Mluvnice
Ročník	1.- 4- ročník SOŠ
Datum tvorby	I. 2013
Anotace	Pracovní list – Slova jednoznačná, mnohoznačná, synonyma, homonyma, antonyma
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Jméno :

Třída :

Slova jednoznačná, mnohoznačná, homonyma, synonyma, antonyma

1. Zakroužkuj správnou odpověď:

Opakem slova *žádný* je

- a) někdo
- b) každý
- c) nikdo

Opakem slova *radost* je

- a) smutek
- b) zoufalství
- c) neštěstí

Opakem slova *nemocný* je

- a) mocný
- b) zdravý
- c) silný

Opakem slova *lehnout si* je

- a) vstát
- b) stát
- c) chodit

2. Ke každému slovu přiřaď 3 slova opačného významu:

- a) každý
- b) tlustý
- c) světlý

3. Napiš antonyma ke slovům:

hluboký
nic
lenost
klesat
noc
falešný
půlnoc
nenávisť

začátek
široký
ne
tupý
studený
trpaslík
lenost
chladno

4. Vytvoř antonyma k daným slovům pomocí protikladných předpon:

přitáhnout
podjezd
cenný
významný

nastoupit
odchod
slavný
přítel

5. Škrtni slova, která nepatří do řady a podtrhni slova citově zbarvená:

uplakaný – ufnukaný – ukňouraný – ustaraný – uřvaný – ubrečený
dítě – děcko – potomek – škvrně – děťátko – harant – neteř – mrně
opilec – alkoholik – ochlasta – ožrala – pijan – piáno – ochmelka
pes – pejsek – hafan – vořech – psisko – vlk – pejsánek – čokl

6. Najdi synonyma k těmto slovům:

pýcha	ves
hoch	mzda
puška	hezký
rozzlobený	legitimace
experiment	jakost
mluvnice	kopaná

7. Rozliš, v kterých případech jde o dvojici synonym (ANO) a ve kterých ne:

teta – tetička	děvčátko – holčička
boty – holínky	pes – vlčák
husa – houser	obrovský – nesmírný
dělat – pracovat	voják – vojín
les – hvozd	kapusta – zelenina

8. K daným souslovím uveď jednoslovná synonyma:

člen reprezentačního mužstva
maratónský běh
hráč kopané
hokejová hůl
vrhač koulí
nerozhodný výsledek

9. K synonymům cizího původu napiš synonymum české:

mantinel
helikoptéra
gramatika
literatura
nominativ
plurál
singulár

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

10. Přiřaď spisovná synonyma u odstavce b) k slangovým výrazům z odstavce a):

a) letlampa, majzlík, štift, šperhák, ještěrka, špona, šuplera, dýza, hever, seštelovat, filc, blinkr, vyfasovat, pakung, vercajk, špachtle

b) náradí, tříška, sekáč, zvedák, vodící kolík, ukazatel směru, páječka, paklíč, plst', stěrka, těsnění, posuvné měřítko, převzít, seřídít, tryska, akumulátorový vozík

11. Rozděl slova na jednoznačná a mnohoznačná:

tasemnice, zámek, náves, měkkýš, Asie, lístek, kroužkovec, dva, cukr, oxid, kmen, haf, přívlastek, ručička, tečna, vzor, jazyk, půda

<u>jednoznačná slova</u>	<u>mnohoznačná slova</u>

12. Rozliš u slov, kde jde o homonymitu a kde o mnohoznačnost:

topit v kamnech – topit kořata
ostrý nůž – ostrý zrak
výherní los – severský los
žít trávu - žít spokojeně
vinný oset - vinný člověk
zimní plášť – plášť hodinek
bolí mě rameno – rameno jeřábu
odborná škola – básnická škola

13. Kterými slovními druhy mohou být stejně znějící tvary:

jí
pily
sil

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

žal
září

14. Užij dané tvary slov ve slovních spojeních nebo ve větách tak, aby vynikla homonymita tvarů:

praví
pil
doprava
hub

15. Vysvětli význam obrazných pojmenování:

bílá vrána
husí kůže
tvrdý oříšek
psí počasí
železná vůle

Řešení:

1. Zakroužkuj správnou odpověď:

Opakem slova *žádný* je

- a) někdo
- b) každý
- c) nikdo

Opakem slova *radost* je

- a) smutek
- b) zoufalství
- c) neštěstí

Opakem slova *nemocný* je

- a) mocný
- b) zdravý
- c) silný

Opakem slova *lehnout si* je

- a) vstát
- b) stát
- c) chodit

2. Ke každému slovu přiřaď 3 slova opačného významu:

- a) každý *žádný, nikdo, ani jeden*
- b) tlustý *hubený, slabý, tenký, štíhlý, útlý*
- c) světlý *temný, tmavý, ponurý, stinný*

3. Napiš antonyma ke slovům:

hluboký	x mělký	začátek	x konec
nic	x všechno	široký	x úzký
lenost	x pracovitost	ne	x ano
klesat	x stoupat	tupý	x ostrý
noc	x den	studený	x teplý
falešný	x pravý	trpaslík	x obr
půlnoc	x poledne	lenost	x pracovitost
nenávisť	x láska	chladno	x teplo

4. Vytvoř antonyma k daným slovům pomocí protikladných předpon:

přitáhnout	x odtáhnout	nastoupit	x vystoupit
podjezd	x nadjezd	odchod	x příchod
cenný	x bezcenný	slavný	x neslavný
významný	x bezvýznamný	přítel	x nepřítel

5. Škrtni slova, která nepatří do řady a podtrhni slova citově zbarvená:

- uplakaný – ufňukaný – ukňouraný – uřvaný – ubřečený x ustaraný
dítě – děcko – potomek – škvrně – děťátko – harant – mrně x neteř
opilec – alkoholik – ochlasta – ožrala – pijan – ochmelka x piáno
pes – pejsek – hafan – vořech – psisko – pejsánek – čokl x v

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. Najdi synonyma k těmto slovům:

pýcha	x	hrdost	ves	x	vesnice
hoch	x	kluk	mzda	x	plat
puška	x	kvér	hezký	x	pěkný
rozzlobený	x	rozdurděný	legitimace	x	průkaz
experiment	x	pokus	jakost	x	kvalita
mluvnice	x	gramatika	kopaná	x	fotbal

7. Rozliš, v kterých případech jde o dvojici synonym a ve kterých ne:

teta - tetička	N	děvčátko – holčička	A
boty – holínky	A	pes – vlčák	N
husa – houser	N	obrovský - nesmírný	A
dělat – pracovat	A	voják – vojín	N
les – hvozd	A	kapusta – zelenina	N

8. K daným souslovím uveď jednoslovná synonyma:

člen reprezentačního mužstva - reprezentant
maratónský běh - maratón
hráč kopané - fotbalista
hokejová hůl - hokejka
vrhač koulí - koulař
nerozhodný výsledek - remíza

9. K synonymům cizího původu napiš synonymum české:

mantinel	hrazení
helikoptéra	vrtulník
gramatika	mluvnice
literatura	písemnictví
nominativ	podstatné jméno
plurál	číslo množné
singulár	číslo jednotné

10. Přiřaď spisovná synonyma u odstavce b) k slangovým výrazům z odstavce a):

letlampa – páječka, majzlík – sekáč, štift – vodící kolík, šperhák – paklíč, ještěrka – akumulátorový vozík, špona - tříska, šuplera – posuvné měřítko, dýza- tryska, hever - zvedák, seštelovat - seřídít, filc - plst', blinkr – ukazatel směru, vyfasovat – převzít,, lakuny- těsnění, vercajk – náradí, špachtle - stěrka

11. Rozděľ slova na jednoznačná a mnohoznačná:

tasemnice, zámek, náves, měkkýš, Asie, lístek, kroužkovec, dva, cukr, oxid, kmen, haf, přívlastek, ručička, tečna, vzor, jazyk, půda

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jednoznačná slova	mnohoznačná slova
tasemnice	zámek
náves	lístek
měkkýš	kmen
Asie	ručička
kroužkovec	vzor
dva	jazyk
cukr	půda
oxid	
Haf	
přívlastek	

12. Rozliš u slov, kde jde o homonymitu a kde o mnohoznačnost:

topit v kamnech – topit kořata	H
ostrý nůž – ostrý zrak	M
výherní los – severský los	H
žít trávu - žít spokojeně	H
vinný oset - vinný člověk	H
zimní plášť – plášť hodinek	M
bolí mě rameno – rameno jeřábu	M
odborná škola – básnická škola	M

13. Kterými slovními druhy mohou být stejně znějící tvary:

Jí	zájmeno, sloveso
Pily	podstatné jméno, sloveso
Sil	podstatné jméno, sloveso
Žal	podstatné jméno, sloveso
Září	podstatné jméno, sloveso

14. Užij dané tvary slov ve slovních spojeních nebo ve větách tak, aby vynikla homonymita tvarů:

praví	praví „Monetové“, otec praví
pil	pil limonádu, Měl na skladě hodně pil.
doprava	hustá doprava, odboč doprava
hub	hodně hub v lese, Na stadionu bylo slyšet mnoho rozeřvaných hub.

15. Vysvětli význam obrazných pojmenování:

bílá vrána	ten, kdo nezapadá do společnosti
husí kůže	pupínky na kůži způsobené zimou
tvrdý oříšek	těžko řešitelné
psí počasí	špatné počasí
železná vůle	pevné odhodlání

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje:

Seznam literatury a pramenů

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jákékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Použité zdroje:

1. SOCHROVÁ, M. *Cvičení z českého jazyka v kostce*. Fragment 2005
2. *Cvičebnice českého jazyka aneb Co byste měli znát ze základní školy*, Didaktis 2007
3. HIRSCHOVÁ, M. *Český jazyk 7*, Prodos 1998